

Ν. Α. ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΔΗΣ - Σ. Γ. ΦΙΛΙΠΠΟΤΗΣ

Κυκλαδικό Ημερολόγιο 1996 - Χρόνος Α'

Μιά περιγραφή τοῦ Κυκλαδικοῦ Καθολικισμοῦ ἀπό τόν ἐπίσκοπο Μήλου Ἰωάννη-Ἀντώνιο Καμίλλη

ΣΙΜΟΥ ΜΙΑΤ. ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ

Η ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΚΥΚΛΑΔΙΚΟΥ ΚΑΘΟΛΙΚΙΣΜΟΥ τῆς τουρκοκρατίας, ὅπως ἔχει προβληθεῖ ἀπό τή βιβλιογραφία (ὅτι δηλ. οἱ Καθολικές κοινότητες τῶν νησιῶν ὑπῆρξαν, ἐν μέσω τοῦ «σκοταδισμοῦ» τῶν ὀρθόδοξων Ἑλλήνων, πνευματικές ὁάσεις, τὰ ἐκκλησιαστικά στελέχη τους φάροι ἀκτινοβόλοι καί προσωπικότητες πού τίς χαρακτήριζε εὐρυμάθεια, φιλευσπλαγχνία, ἀφιλοκέρδεια, ταπείνωση καί ἀγιότητα βίου κλπ.), εἶναι πλαστή, μολοντί ἔχει στηριχθεῖ σέ μεγάλο ἀριθμό ἐγγράφων ἀρχειακῶν πηγῶν.

Ἡ πραγματικότητα εἶναι ἐντελῶς διαφορετική, ὅπως συνάγεται ἀπό πολλαπλάσιο ἀριθμό ἱστορικῶν ἐγγράφων τῶν ἰδίων ἀρχειακῶν πηγῶν, ἀκόμη καί φακέλλων, πού, κατά τήν ἄποψή μου, παρασιωπήθηκαν ἠθελημένα γιά λόγους πολιτικούς καί προπαγάνδας. Τήν ἀκριβῆ εἰκόνα τῶν πραγμάτων, ἀπόλυτα τεκμηριωμένην, θά παρουσιάσω ἐν καιρῷ, ὅταν τό ἐπιτρέψουν οἱ οικονομικές μου δυνατότητες. Μικρογραφία τῆς εἰκό-

νας αὐτῆς ἀποδίδει ἡ δημοσιευομένη κατωτέρω ἀναφο-
ρά, ἔτους 1674, τοῦ καθολικοῦ ἐπισκόπου Μήλου Ἰωάν-
νη-Ἀντωνίου Καμίλλη, τὴν ὁποία ἀπηύθυνε πρὸς τὸ
γραμματεὰ τῆς Ἁγίας Προπαγάνδας στὴ Ρώμη (ἀρχεια-
κὰ στοιχεῖα SCPF/SC. ARCIP, vol. 2a, 571^R-572^R).

Τὸ ἐνδιαφέρον αὐτὸ κείμενο (ἀπὸ τὰ ὑπερτριακόσια
τοῦ Καμίλλη πού εἶχα τὴν πρόνοια νὰ συγκεντρώσω κα-
τὰ τίς ἔρευνές μου στὰ Ἀρχεῖα τῆς Προπαγάνδας καί
τοῦ Κρατικοῦ τῆς Βενετίας, πού καλύπτουν τὴν περίοδο
1664-1698), γραμμένο στὰ ἰταλικά, δημοσιεύεται σέ ἑλλη-
νική μετάφραση καί σχολιάζεται κατάλληλα μέ τὴ χρη-
σιμοποίηση στοιχείων καί ἄλλων πηγῶν καί τῆς βιβλιο-
γραφίας, γιὰ πληρέστερη ἐνημέρωση τοῦ ἀναγνώστη:

«*Σεβασμιώτατε*

*Ἡ χάρις πού εἶχα ζητήσῃ ἀπὸ τὴ σεβασμιότητά σας,
νά μεσολαβήσῃ δηλ. στὴν Ἁγία Προπαγάνδα νὰ ἐγκρί-
νει νὰ παραμένω μερικούς μῆνες τὸ χρόνο στὴ Σίφνο, ἰ-
κανοποιήθηκε, ἀλλὰ μόνο γιὰ φέτος. Τὸ γεγονός μέ κά-
νει νὰ ὑποπτεύομαι ὅτι πρόθεση τῆς Ἁγίας Προπαγάν-
δας εἶναι νὰ μοῦ ἀποσπάσῃ αὐτὴ τὴν ἐκκλησία (τῆς
Σίφνου)¹ καί νὰ τὴν ἀναθέσῃ σέ βικάριο. Μερικὲς ἡμέρες
μετὰ τὴ λήψη τῆς ἐπιστολῆς σας, ἔφτασε ἐδῶ ἕνας κλη-
ρικός, ὀνόματι Ἰγνάτιος Ρόζα ἀπὸ τὴ Νάξο, ὁ ὁποῖος
διετέλεσε μαθητὴς στὴ Ρώμη, μέ προορισμὸ τὴν Κων-
σταντινούπολη, ὅπου διαμένει ἡ μητέρα του. Μοῦ εἶπε
λοιπὸν ὅτι ἡ Ἁγία Προπαγάνδα ἀναζητοῦσε κληρικό
γιὰ νὰ τὸν στείλῃ στὴ Σίφνο, ἀλλὰ κανεὶς ἀπ' αὐτοὺς
πρὸς τοὺς ὁποίους ἔκανε τὴν πρόταση, δέν δέχτηκε τὴ
θέση. Ἀπὸ τὰ λεγόμενα τοῦ ἐν λόγῳ κληρικοῦ καί ἀπὸ
τὸν ἀνωτέρω ὄρο πού ἔθεσε ἡ Ἁγία Προπαγάνδα, κά-
νω τὴ σκέψη ὅτι πράγματι προτίθεται νὰ μοῦ ἀφαιρέσῃ
αὐτὴ τὴν ἐκκλησία. Δέν εἶναι λοιπὸν δυνατὸν νὰ αἰσθά-
νομαι εὐχαριστημένος, ἀφοῦ ἀπὸ τὴ Ρώμη δέν πρόκει-
ται νὰ ἔχω κάποια οἰκονομικὴ βοήθεια γιὰ νὰ ἀντιμετω-
πίσω τὰ ἔξοδα πού ἀπαραιτήτως πρέπει νὰ πληρώνω*

σέ τούρκικο χαράτσι, σέ τόκους δανείου 300 σκούδων πού κληρονόμησα από τόν προκάτοχό μου στήν ἐπισκοπή (Μήλου)² καί νά διατηρώ ἐφημέριο καί ἕναν βοηθό γιά τίς ἀνάγκες τῆς ἐκκλησίας. Ἀπό τήν Προπαγάνδα δέν ἔχω οἰκονομική συμπαράσταση καί ἄν μοῦ ἀφαιρέσει τά ἐλάχιστα πού πορίζομαι ἀπό τή Σίφνο, κινδυνεύω νά πεθάνω ἀπό τήν πείνα, ἐννοῶ ἄν χάσω τό μικρό ὄφελος πού ἔχω ἀπ' αὐτήν σέ λίγο σιτάρι, κρομμύδια, λίγα φασόλια καί βαμβάκι, δηλ. προμήθειες τοῦ σπιτιοῦ πού παρέχουν λίγη ἀνακούφιση στή δυστυχία μου.

Καί εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἔγραψα ἀρκετές φορές στήν Ἁγία Προπαγάνδα ὅτι δέν μποροῦσα νά βρῶ ἐφημέριο πού νά θέλει νά ὑπηρετήσῃ τήν ἐκκλησία τῆς Σίφνου ἐξ αἰτίας τοῦ ἐλαχίστου τῶν ἐσόδων τῆς. Ὅμως πρόσφατα κατάφερα νά τοποθετήσω ἕναν, ὅπως μπορεῖ νά διαπιστώσει ἡ σεβασμιότητά σας ἀπό τό ἐσωκλειόμενο ἀντίγραφο τοῦ διορισμοῦ του. Ἔτσι, ἀφοῦ βρῆκα τόν τρόπο νά ἐξυπηρετηθεῖ ἡ ἐκκλησία αὐτή, ἔχω τή γνώμη ὅτι καί ἡ προπαγάνδα πρέπει νά εἶναι ἱκανοποιημένη καί νά μοῦ ἀφήσῃ τή διαχείρισή τῆς, ὅπως καί ἄλλοτε,³ γιά νά ἔχω κι' ἐγώ κάποια ἐνίσχυση, ὅπως σᾶς ξαναἔγραψα. Ἐρχομαι λοιπόν καί πάλι νά ἐπικαλεσθῶ τήν ἐμφυτη καλωσύνη σας νά μέ ἀξιώσετε μέ τήν μοναδική στοργή σας ὑποστηρίζοντας στήν Ἁγία Προπαγάνδα τό αἴτημά μου νά ἀφήσῃ στή φροντίδα μου τήν εἰρημένη ἐκκλησία, τήν ὁποία δέν θά ἐγκαταλείψω ποτέ πιά, θά αἰσθάνομαι δέ ἀπέναντί σας παντοτινά ὑποχρεωμένος. Παρακαλῶ, τέλος, νά μέ συγχωρήσετε ἄν σᾶς κουράζω μέ τά συχνά καί ἀτυχή ζητήματά μου, ἀλλά ἐγώ δέν ἔχω ἄλλον προσάτη, παρά μόνο τή σεβασμιότητά σας, ἡ ὁποία, ἀφοῦ εἶμαι δημιουργημά τῆς, ἔχει, ἄς μοῦ ἐπιτραπτῇ νά πῶ, καθήκον νά μέ ὑπερασπίζεται στίς ἀνάγκες μου.

Εἶμαι βέβαιος ὅτι θά φανεῖ χρήσιμο στή σεβασμιότητά σας νά πληροφορηθεῖ τί ὑποφέρω ἀπό τόν σεβα-

σμιώτατο ἀρχιεπίσκοπο Νάξου, ὁ ὁποῖος, ἐδῶ καί ἐπτά-ὀκτώ μῆνες, γράφει σέ μερικούς φίλους του τῆς Σίφνου⁴ ὑποδεικνύοντάς τους τί πρέπει νά γράψουν στή Ρώμη γιά νά τοὺς στείλει βικάριο ὥστε νά μὴν εἶναι ἡ ἐκκλησία τους ὑπὸ τὸν ἐπίσκοπο τῆς Μήλου, στὸν ὁποῖο ἀρκεῖ ἡ ἐπισκοπὴ του.

Ἐάν τώρα ἡ σεβασμιότητά σας ἐπιθυμεῖ, ἀπὸ περιέργεια, νά πληροφορηθεῖ διάφορα πράγματα γι' αὐτοὺς τοὺς τόπους, τὴν ἐνημερώνω:

Στὴ Νάξο, κατ' ἀρχὴν, τὰ σκάνδαλα καὶ τὰ σφάλματα πού ἤδη ἔχουν γνωστοποιηθεῖ στή σεβασμιότητά σας, δέν σταμάτησαν καὶ μᾶλλον ἔχουν πολλαπλασιασθεῖ. Τώρα βρίσκονται σέ ὀξύτατη διαμάχη οἱ ἐκεῖ ἄρχοντες καί, ἰδιαίτερα, ὁ πρόξενος κ. Κρουσίνος Κορονέλλος,⁵ μὲ τὸν σεβασμιώτατο ἀρχιεπίσκοπο. Αἰτία, ὁ γενικός βικάριος, πού εἶναι ὁ δὸν Λίβιο Σομμαρίπα, τὸν ὁποῖο δίκασε καὶ κατεδίκασε.⁵ Ὁ τελευταῖος ἔκανε καὶ πάλι τὰ ἴδια σφάλματα, ὅπως καὶ κάποιιο νεαροῖ κληρικοί, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ ἀρχιεπισκόπου καὶ τοῦ βικαρίου. Ἀκόμη καὶ οἱ Τοῦρκοι ἀποροῦν γιά τὴν ἀνοχὴ τῶν προϊσταμένων τους. Οἱ διαταγές καὶ οἱ συστάσεις γιά σῶφρονα βίο, δέν εἰσακούονται, οἱ δέ κληρικοί ζοῦν μὲ μεγάλη ἐλευθεριότητα καὶ πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς ἐπιδίδονται σέ ἀκολασίες.⁷

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος (Νάξου), ὅσο ποτέ ἄλλοτε ἐπιθυμεῖ τώρα τὸν θάνατό μου.⁸ Τοῦτο δέ γιά τὸν ἐξῆς λόγο: ὁ ἐκλαμπρότατος πρεσβευτὴς τῆς Γαλλίας, ξεκινώντας ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη γιά νά ἐπισκεφθεῖ τὴν Ἀνατολή,⁹ πέρασε ἀπὸ τὴ Νάξο, ὅπου ἐπήγα κι' ἐγώ, ὅπως πολλοὶ ἄλλοι, γιά νά τὸν τιμήσω καὶ νά ζητήσω τὴ βοήθεια καὶ προστασία του ἀπὸ τοὺς Τούρκους καὶ νά τοῦ ἐκθέσω τίς ἀνάγκες τῆς ἐκκλησίας μου, ὥστε νά ἐπιτύχω κάποια βοήθεια ἀπὸ τὴν (« Ὑψηλὴ») Πύλη. Ἐφθάσα στή Νάξο τέσσερις-πέντε ἡμέρες πρὶν ἀπὸ τὴ γιορτὴ τοῦ Σάν Φρανσισκο Ξαβέριο, τὴν πανήγυρι τοῦ ὁποῖου τελοῦν οἱ πατέρες ἰησουῖτες μὲ μεγάλη εὐλάβεια καὶ συμ-

μετοχή ὄλων τῶν καθολικῶν. Στήν πανήγυρι εἶχαν προσκαλέσει καί τόν ἐκλαμπρότατο πρεσβευτή, στό δέ συμπόσιο, πρός τιμήν του, μοῦ ἀνέθεσαν νά κηρύξω τό ἐγκώμιο τοῦ Ἁγίου, μέ σύμφωνη γνώμη καί μεγάλη ἐπιθυμία τοῦ κ. Πρεσβευτοῦ. Ὅταν πληροφορήθηκε ὁ ἀρχιεπίσκοπος ὅτι προετοιμαζόμουνα, χωρίς τήν ἀδειά του, ἐκάλεσε τόν προϊστάμενο τῶν ἰησουϊτῶν καί τόν ἀπειλῆσε ὅτι ἂν κάνω τό κήρυγμα, θά τόν ἔχουν παντοτινό ἐχθρό. Ὁ πρεσβευτής ἔστειλε τόν γραμματέα του νά τόν παρακαλέσει (νά δώσει τήν ἔγκρισή του) γιατί ἐπιθυμοῦσε νά μέ ἀκούσει νά κηρύττω,¹⁰ ἀλλ' αὐτός ἀρνήθηκε. Ἐξήγησα στόν κ. Πρεσβευτή ὅτι καλό ἦταν νά μὴν πάρω μέρος στήν ἐκδήλωση γιατί θά θέριευε ἡ ζήλεια του καί θά ἀποτελοῦσε τήν ἀφορμή νά μέ κακολογεῖ καί νά ἐπιδιώκει νά μοῦ κάνει κακό.

Ὁ κ. πρεσβευτής ἀνεχώρησε πολύ σκανδαλισμένος γιατί τό γεγονός ὑπῆρξε ἡ ἀφορμή νά πληροφορηθεῖ καί ἄλλες ἀσχήμιες του. Ἐπῆγε στήν Κύπρο, τή Ρόδο, τήν Ἱερουσαλήμ, τή Συρία, στό Ὄρος Σινᾶ καί ἄλλα μέρη. Διαδόθηκε ὁμως ὅτι ὁ Μεγάλος Βεζύρης ἔστειλε ἕναν τσαούση νά τοῦ ζητήσῃ νά ἐπιστρέψῃ στήν Κωνσταντινούπολη. Στήν Ἱερουσαλήμ θέλησε κατά τό Μ. Σάββατο νά εἰσέλθῃ στόν τόπο στόν ὁποῖο, ὅπως λένε οἱ Ἕλληνες, μετά τίς δικές τους προσευχές (καί ὄχι τίς προσευχές τῶν Λατίνων) κατέρχεται τό Ἅγιον Φῶς στόν Πανάγιο Τάφο, ἀλλ' αὐτοί δέν τοῦ τό ἐπέτρεψαν. Ὅταν ὁ πρεσβευτής προσπάθησε νά εἰσέλθῃ μέ βία, δημιουργήθηκε μεγάλη ταραχή κατά τή διάρκεια τῆς ὁποίας οἱ Ἕλληνες ξυλοκόπησαν μερικούς δικούς μας προσκηνυτές καθυβρίζοντας τόν πρεσβευτή. Ἀκολουθῶς ἔστειλαν ἀντιπροσωπεία μοναχῶν στήν Ἀδριανούπολη γιά νά διαμαρτυρηθεῖ στό σουλτάνο.¹¹ Διαδόθηκε ἐπίσης ὅτι πρόσφατα οἱ Ἕλληνες δολοφόνησαν τρεῖς ἢ τέσσερις καπουτσίνοους πού πήγαιναν στόν Ἅγιο Τάφο. Ὁ πρεσβευτής εἶχε πεῖ ὅτι θά πήγαινε καί στήν Κρήτη γιά νά ἐπισκεφθεῖ τίς ἀρχαιότητες, ἀλλά δέν

γνωρίζω ἂν ἐπῆγε γιατί κλήθηκε νά ἐπιστρέψει.

Στό Ἡράκλειο οἱ Τούρκοι κακοποιοῦν τοὺς χριστιανούς μέ συνεχεῖς ξυλοδαρμούς. Μὴ ἔχοντας νά πληρώσουν τό χαράτσι, ἀναγκάζονται νά πωλοῦν τὰ παιδιὰ τους στοὺς Τούρκους. Ἐκεῖνο πού εἶναι γιά νά κλαῖς, εἶναι ὅτι οἱ ἐπίσκοποι τους τοὺς πιέζουν τόσο πολὺ γιά νά πληρώσουν τίς ἐκκλησιαστικὲς φορολογίες, ὥστε πολλοὶ ἱερεῖς (λέγεται 18 τόν ἀριθμὸ), ἀλλαξοπίστησαν καὶ ἔκαναν τὰ παιδιὰ καὶ τίς γυναῖκες τους Τούρκους, τίς δὲ ἐκκλησίαις τζαμιὰ. Τώρα ὁμως οἱ Τούρκοι ἀρνοῦνται νά δεχτοῦν Ἕλληνες πού ἐπιθυμοῦν νά γίνουν Μωαμεθανοὶ γιά νά ἀποφύγουν τοὺς φόρους καὶ τίς κακοποιήσεις γιατί θεωροῦν ὅτι σύντομα θά μεταστραφοῦν στὴν προηγούμενη πίστη τους. Ἀπὸ τοὺς δικούς μας καθολικούς δὲν ὑπάρχει οὔτε ἓνας σ' ὀλόκληρο τό Ἡράκλειο, πλὴν ἐλαχίστων πού πηγαίνουν ἀπὸ τὴ Σούδα γιά νά ἀγοράσουν λίγες προμήθειες καὶ κατόπιν γυρίζουν, ἢ ἀπὸ τὴ Σπιναλόγκα ἢ τὴ Γραμπούσα, τὰ τρία φρούρια πού διατηροῦν οἱ Βενετοί. Στα Χανιά ἐπέστρεψε ὁ πρόξενος τῆς Γαλλίας μέ τέσσερις-πέντε ὑπαλλήλους καὶ ἐφημέριο ἓνα καπουτσίνο, ὅπως καὶ ὁ πρόξενος τῆς Βενετίας¹² μέ ἄλλους τόσους, μὰ ὅλους τοῦ ὀρθοδόξου δόγματος.

Οἱ (καθολικοὶ) οἰκογενειάρχες τῆς Σαντορίνης ἐκφράζονται μέ καλὰ λόγια γιά τὸν ἐπίσκοπό τους, ὅτι δηλ. εἶναι καλὸς καὶ εὐχάριστος ἄνθρωπος με κατάλληλη ἡλικία, ὁμως δὲν ἔχει μὀρφωση καὶ εἶναι χειρότερος ἀπὸ τὸν προηγούμενο πού δὲν γνώριζε οὔτε νά διαβάσει.¹³ Ἀκόμη, χειροτονεῖ κληρικούς ἐντελῶς ἀστοιχείωτους καὶ οἱ σημερινοὶ πρόκριτοι βρίσκονται στό ἴδιο δίλημμα, ὅπως καὶ πρὶν, τόσο γιά τὴν ἀπειρία του στὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα, τίς ἐλλείψεις στίς ἱεροτελεστίες καὶ στό χορὸ, ὅσο καὶ γιατί κυριαρχεῖ ἡ ἄγνοια καὶ ἡ εὐτέλεια πού δὲν πρέπει νά ἀποτελοῦν ιδιότητες τῶν κληρικῶν καὶ μάλιστα σ' αὐτὰ τὰ μέρη.

Οἱ κληρικοὶ τῆς Σύρας εἶναι σήμερα οἱ πιὸ ἀξιολύπη-

τοι καί οί μεγαλύτεροι σκανδαλοποιοί τῆς Ἀνατολῆς. Δέν γνωρίζω ποιά θεϊκή κατάρα ἔπεσε σ' αὐτόν τόν τόπο μετά τόν ἐπίσκοπο πού ἀπέκτησε, γιατί προηγουμένως, τόσο οί κληρικοί, ὅσο καί οί λαϊκοί, ἦταν πάντοτε εὐσεβεῖς πρὸς τόν Θεό καί ἐνάρετοι, ἐνῶ τώρα εἶναι σέ πλήρη ἐξαχρείωση καί ἐντελῶς ἀπειθαρχοί στόν φτωχό βικαρίο τους, τόν ὁποῖο, μέ τό νά εἶναι πρᾶος ἄνθρωπος, τόν κακομεταχειρίζονται, μέχρι πού τοῦ δίνουν κλωτσιές καί τόν ἀπειλοῦν μέ μαχαίρι.¹⁴ Ἐάν ὅλοι αὐτοί οί εὐλογημένοι ἐπίσκοποι καί πρόκριτοι τῶν νησιῶν ἐφάρμοζαν τίς παραγγελίες πού ἄφησε ἡ σεβασμιότητά του (ὁ ἀποστολικός ἐπισκέπτης),¹⁵ δέν θά ὑπῆρχε ἀνάγκη ἄλλης ἐπιμόρφωσης τοῦ Κλήρου. Ὅμως, ὁ ἀρχιεπίσκοπος, (ἐννοεῖ τόν ἀρχιεπ. Νάξου) ἐπιστρέφοντας ἀπό τή Ρώμη, διεβεβαίωσε τούς πάντες ὅτι ἡ Ἀποστολική Ἐπίσκεψη δέν ἐπιδοκιμάστηκε ἀπό τήν Προπαγάνδα καί δέν παύει νά τήν κακολογεῖ.

Ὅπως στή θύελλα, ὅλα αὐτά τά νησιά ὑποφέρουν ἀπό τό ἴδιο κακό, τή φτώχεια, γιατί οί Τούρκοι ἀπαιτοῦν μεγάλα χαράτσια, ἐνῶ τό ἐμπόριο παραμένει σέ ἀπραξία μέ τό νά ὑπάρχουν πολλοί κουρσάροι σέ σημείο πού ἕνα πλεούμενο νά μήν μπορεῖ νά κάνει ἕνα βῆμα καί νά μήν τούς συναντήσῃ καί νά λεηλατηθεῖ.¹⁶ Ἄλλο καλό δέν ἔχομε ἀπό τούς κουρσάρους παρά μόνο ὅτι κρατοῦν τούς Τούρκους μακριά ἀπό τά νησιά. Μόνο στή Νάξο καί τήν Ἄνδρο βρίσκονται Τούρκοι, ὅπου ὑπάρχουν δάση στά ὁποῖα καταφεύγουν σέ περίπτωση ἀνάγκης, ἐνῶ οί κουρσάροι δέν μποροῦν νά παραμείνουν πολλές ἡμέρες σ' αὐτά τά νησιά, ἐλλείπει λιμένων. Οἱ τουρκικές γαλέρες ἔρχονται δύο-τρεις φορές τό χρόνο, συλλαμβάνουν τούς ἀνθρώπους καί τούς ρίχνουν στά σίδερα μέχρι νά τούς πληρώσουν ὅσα χρήματα ζητοῦν. Πολλές φορές τά νησιά ἀδυνατοῦν νά πληρώσουν τά λύτρα, μέ ἀποτέλεσμα νά ἐγκαταλείπονται αὐτοί οἱ φτωχοί νά πεθάνουν στή γαλέρα. Δυστυχῆς αὐτός πού θά συλληφθεῖ ἀπό τούς Τούρκους γιατί φυλακίζεται σι-

δηροδέσιμος καί καταδικάζεται στήν πληρωμή μεγάλου ποσοῦ χρημάτων πού ἀδυνατεῖ νά ἐξοικονομήσει καί πεθαίνει μέσα σέ ἀθλιότητα στή γαλέρα.

Οἱ Ἕλληνες, ἀπό τόν φόβο τῶν κουρσάρων, δείχνουν καλοί ἀπέναντί μας, ἀλλά γίνονται ἀχαλίνωτοι ὅταν καταφέρονται ἐναντίον τῆς ἐκκλησίας μας· γι' αὐτό εἶναι ἄξιοι ὄλων τῶν δυστυχιῶν πού τούς στέλνει ὁ Θεός μέ τό ραβδί τοῦ Τούρκου, ἄν καί ὑποφέρουμε κι' ἐμεῖς μαζί μ' αὐτούς· ὅμως σ' ἐμάς, σχεδόν πάντα, στέλνει κάποια βοήθεια ὁ Κύριος.

Κανείς δέν ἀπολαμβάνει τούς δύσκολους αὐτούς καιρούς παρά μόνο οἱ πατέρες καπουτσίνοι, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἀναλάβει νά ἐνημερώνουν τούς πάντες ἀπό νησί σέ νησί, τόσο γιά τά δημόσια καί κοινά νέα, ὅσο καί γιά τά καμώματα τοῦ ἐνός καί τοῦ ἄλλου μέ τόση ταχύτητα πού λές ὅτι αὐτό εἶναι τό κύριο ἔργο τους, ὅπως καί ἡ ἐνασχόληση στό νά ἐπισκέπτονται ἐμπορικά ἢ κουρσάρικα πλοῖα, χωρίς νά τούς λείπει καί κάποιο χρηματικό ὄφελος.¹⁷ Ὅλοι τελοῦν λειτουργίες μέσα στά καράβια καί τά Γαλλικά πλοῖα, μιά καί ἀπό τή Ρώμη δέν ἔχει ποτέ ἐκδοθεῖ σχετική ἀπαγορευτική διαταγή· καθαγιαζοῦν μέ δισκάρια καί σκέπτονται νά καθιερώσουν μικροῦς βωμούς μέσα στά πλοῖα. Ἱερουργοῦν κατά τό ἀρχαῖο τυπικό χρησιμοποιώντας σταμπωτά (ἀντιμήνια) ἀπό τή Γαλλία πού φέρουν μόνο τήν ὑπογραφή τοῦ ἐπαρχιακοῦ ἡγουμένου τους.¹⁸

Ἐάν ἡ Ρώμη δέν βάλει τήν πρέπουσα τάξη, τά πάντα κινδυνεύουν νά ἐκτραποῦν. Ἐλπίζω ὅμως ὅτι ἡ σεβασμιότητά σας, ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου, θά ἐνημερώσει τήν Προπαγάνδα γιά τά διατρέχοντα. Παρακαλῶ καθημερινά τόν Θεό γιά τήν μακροημέρευση καί εὐτυχία τῆς σεβασμιότητός σας, τῆς ὁποίας κατασπάζομαι ταπεινά τό χέρι.

Μῆλος, 15 Σεπτεμβρίου 1674.

Τῆς σεβασμιότητός σας ταπεινός δοῦλος
Ἰωάννης Ἀντώνιος Καμίλλης ἐπίσκοπος Μήλου.»¹⁹

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ἡ Σίφνος, ἔδρα τῆς Λατινικῆς Ἐπισκοπῆς Σίφνου-Θερμίων-Κέας ἀπὸ 1454-1659, ὑποβιβάστηκε τὸ 1659 σὲ βικαριάτο, ἐλλείπει ποιμνίου καὶ οικονομικῶν πόρων [βλ. Β. J. Slot, Καθολικαὶ Ἐκκλησιαὶ Κιμῶλου καὶ τῶν πέριξ νήσων, στὰ «Κιμωλιακά», Ἀθῆναι 1974, τόμ. Ε', σελ. 65-72, Σίμου Μιλτ. Συμεωνίδη, Ἱστορία τῆς Σίφνου ἀπὸ τῆν Προϊστορικῆ Ἐποχῆ μέχρι τὸν δευτέρο παγκόσμιο πόλεμο. Ἀθῆναι 1990, σελ. 141 ἑπ., Τοῦ ἰδίου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία τῆς Σίφνου, στὰ «Σιφνιακά» Ἀθῆναι 1994, τόμ. Δ', σελ. 29 ἑπ.]. Γιὰ τὴ διοίκησίν του ἡ Ρώμη διόριζε ἀποστολικούς βικαρίους μὲ ἐτήσια οικονομικὴ ἐπιχορήγηση. Τὸ 1669, ἀντὶ βικαρίου, ἀνέθεσε τὴν πνευματικὴ ἐπιστοασία καὶ οικονομικὴ διαχείριση τοῦ βικαριάτου, στὸν γεινιάζοντα καθολικὸ ἐπίσκοπο Μήλου Ἰωάννη-Ἀντώνιο Καμίλλη, ὁ ὁποῖος εἶχε τὴν ὑποχρέωση νὰ διατηρεῖ ἐφημέριο στὴ Σίφνο γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση τῶν πνευματικῶν ἀναγκῶν τῶν ἐκεῖ ὀλίγων καθολικῶν. Ὁμως αὐτός, γιὰ λόγους οἰκονομίας καὶ ἐπειδὴ ἦταν καταχρεωμένος, προσέφερε ἐλάχιστὴ ἀμοιβὴ στοὺς ἐφημέριους, οἱ ὁποῖοι ἀναγκάζονταν νὰ ἐγκαταλείπουν τὴ Σίφνο. Τὸ ἐφημεριακὸ ἔργο προσπαθοῦσε νὰ καλύψει ὁ ἴδιος, μεταβαίνοντας κατὰ καιροὺς στὸ βικαριάτο, γι' αὐτὸ καὶ ζήτησε ἀπὸ τὴ Ρώμη νὰ τοῦ ἐπιτρέψει νὰ διαμένει σ' αὐτὸ κατὰ μεγαλύτερα χρονικὰ διαστήματα [βλ. Σίμου Μιλτ. Συμεωνίδη, Τὰ Οἰκονομικά τῆς Λατινικῆς Ἐπισκοπῆς Μήλου δύο ἀρχιερατειῶν (1642-1966), στὰ «Μηλιακά», Ἀθῆνα 1987, τόμ. Α', σελ. 100-101, 131-132]. Γιὰ τὴν παραμονὴ του στὴ Σίφνο κατὰ μεγάλα χρονικὰ διαστήματα καὶ τὴν ἀνάμιξή του στὰ πράγματα τῶν ὀρθοδόξων, μὲ στόχο τὴν οἰκονομικὴ του ἀνακούφιση, ἀλλὰ καὶ τὸν προσηλυτισμὸ τους στὸν Καθολικισμό, εἶναι γνωστές, σημαντικὲς λεπτομέρειες [βλ. Σίμου Μιλτ. Συμεωνίδη, Ἐγκλήματα στὴ Σίφνο τοῦ 1675, περιοδ. «Κυκλαδικὰ Θέματα», τόμ. Α' (1984), τεύχος 5ο, Τοῦ ἰδίου, εἰκοσιπέντε ἱερεῖς καὶ 3.000 ὀρθόδοξοι τῆς Σίφνου ὑπὸ τὸν καθολικὸ ἐπίσκοπο Μήλου Καμίλλη, ἐφημ. «Μήλος», φ. 95, Ἀπρίλιος 1985, Τοῦ ἰδίου, «Ἀνταρσία» τοῦ πληρώματος τῆς Ὄρθόδοξης Ἀρχιεπισκοπῆς Σίφνου, στὰ «Σιφνιακά», Ἀθῆναι 1991, τόμ. Α', σελ. 61 ἑπ.].

2. Ἀναφέρεται στὸν προκάτοχό του ἐπίσκοπο Μήλου Ἀντώνιο Σέρρα (1642-1664), ἀναγεννητὴ τῆς ἐπισκοπῆς μετὰ τὴν πολυχρόνια ἐγκατάλειψή της ἀπὸ τοὺς προηγουμένους ἐπισκόπους [βλ. περὶ αὐτοῦ στοῦ Συμεωνίδη, Τὰ Οἰκονομικά, κλπ., σελ. 82 ἑπ. καὶ τοῦ Ἰδίου, Ἱστορικὰ Ἐγγραφα Μήλου (1628-1683) ἀπὸ τὰ Ἀρχεῖα τοῦ Βατικανοῦ, στὰ «Μηλιακά», Ἀθῆνα 1985, τόμ. Β', σελ. 111 ἑπ.].

3. Κατὰ τοὺς ἰσχυρισμοὺς τοῦ Καμίλλη, ἡ Προπαγάνδα μὲ τὴν, ἀπὸ 31 Μαρτίου 1668, ἐπιστολὴ της, μὲ τὴν ὁποία τοῦ ἀνεκοίνωσε τὴν ἐκλογή του σὲ ἐπίσκοπο Μήλου, τοῦ ἀνέθεσε καὶ τὴν οἰκονομικὴ δια-

χείριση του βικαριάτου Σίφνου, γεγονός που τον έκανε να πιστέψει ότι, «δόντας άνεπαρκή τά εισοδήματα της επισκοπής του για να συντηρηθεί», του παρεχώρησε και τά εισοδήματα της εκκλησίας Σίφνου «για να μπορέσει να βοηθήσει τή φτώχεια της» [Συμεωνίδη, Τά Οικονομικά κλπ., Έγγραφο άριθ. 15].

4. Αναφέρεται στον καθολικό άρχιεπίσκοπο Νάξου Βαρθολομαίο Πόλλα, ό οποίος προηγουμένως είχε διατελέσει άποστολικός βικάριος Σίφνου (1651-1659) [βλ. Συμεωνίδη, Έκκλησ. Ιστορία τής Σίφνου, σελ. 41 έπ.], γι' αυτό και είχε γνωστούς στό νησί τούς όποιους έπηρέαζε έναντίον του Καμίλλη, τόν όποιο άντιπαθούσε.

5. Ό Κρουσίνος Κορονέλλος, πρόξενος τής Γαλλίας στή Νάξο, και άλλοι καθολικοί του νησιού, είχαν άντιδράσει τό 1659 στήν άνάδειξη του Βαρθολομαίου Πόλλα σέ άρχιεπίσκοπο Νάξου. Έκτοτε, ό άρχιεπίσκοπος καταπολεμούσε τούς «έναντίους» και αυτοί τόν άρχιεπίσκοπο, μέ άποτέλεσμα νά δημιουργηθούν στους κόλπους του εκεί Καθολικισμού δύο άντιμαχόμενες παρατάξεις που έδρασαν επί χρόνια καταλυτικά σέ βάρος του καθολικού δόγματος. [βλ. ικανές λεπτομέρειες στού Σίμου Μιλτ. Συμεωνίδη, Τό Άρχιπέλαγος κατά τόν πόλεμο Τουρκίας-Βενετίας (1645-1669) και οι άρχιερατικές έναλλαγές στις όρθόδοξες επισκοπές, στά «Μηλιακά», Άθήνα 1989, τόμ. Γ', σελ. 46 έπ.]. Για τήν προσωπικότητα και τίς δραστηριότητες του Βαρθολομαίου Πόλλα γράφει, πολύ όρθά, ό Περ. Ζερλέντης: «Ό Βαρθολομαίος Πόλλας έκέκτητο πάσας τάς κακίας τών λεβαντίων, έν Νάξω ήριζε, διεφέρετο και έδιχσοστάτει άεί ποτε πρός τούς Φράγκους τής νήσου, τόν πρόξενον τών Γάλλων Κουρσίνον Κορονέλλον, τούς ιησουίτας και τούς καπουκίνους, άεί ποτε γενόμενος αίτιος και άουουργός δυσπραγιών τοίς ταλαιπώροις νησιώταις...» [βλ. Περ. Γ. Ζερλέντου, Ιστορικά Σημειώματα έκ του βιβλίου τών έν Νάξω Καπουκίνων (1649-1753), έν Έρμουπόλει 1922, σελ. 12]. Για τή δολοφονία, βραδύτερα, του προξένου Κορονέλλου βλ. στού Ν.Α. Κεφαλληνιάδη, Πειρατεία - Κουρσάροι στό Αίγαίο, Άθήνα 1984, σελ. 26 έπ. και Ρομαντικές Ιστορίες στό Αίγαίο (16ος-19ος αιώνας), Άθήνα 1985, σελ. 15 έπ.

6. Για τήν άνήθικη δραστηριότητα του Λίβιο Σομμαρίπα βλ. Σίμου Μιλτ. Συμεωνίδη, Η άυτοφθορά του Καθολικισμού στή Νάξο, περιοδ. «Ναξιακά», έτος VIII (Όκτ.-Δεκ. 1992), τεύχος 34, σελ. 28 έπ., όπου και έπιστολή, άπό 15 Μαΐου 1671, του Καμίλλη για τήν κακοδιοίκηση του Βαρθολομαίου Πόλλα στή Νάξο.

7. Οι όρθόδοξοι Έλληνες τών Κυκλάδων, μέ άλλεπάλληλες άναφορές στήν Έκκλησία τής Ρώμης, προέβαιναν σέ καταγγελίες τών σκανδάλων τών καθολικών και ζητούσαν τήν άμση έπέμβαση της. Τό Βατικανό δέν μπορούσε νά πιστέψει ότι οι καταγγελίες ήταν άληθινές, μέχρι που, άπό τήν έκταση τών διαμαρτυριών, άναγκάστηκε νά άναθεωρήσει τή στάση του. Τό 1665 ή Προπαγάνδα άσχολήθηκε μέ τό ζή-

τημα καί «ἔκρινε σκόπιμο νά ἀποστειλεῖ ἀποστολικό ἐπισκέπτη στό νησιά τοῦ Ἀρχιπελάγους λόγω τῆς ἀνάγκης ἐπιβολῆς τῆς τάξεως σέ ἐπισκόπους καί ἐπισκοπές καί τῆς ἐκλύσεως τῶν ἠθῶν τῶν κληρικῶν, κανονικῶν καί κοσμικῶν, καί πρὸς διαπίστωση τῆς ἀληθείας τῶν καταγγελιῶν... μέ ἀναφορές τῶν ἐκεῖ Ἑλλήνων...» [SCPF / Congr. Partic., vol. 48, 97^{rv}-98^r. Βλ. καί Συμεωνίδη, Ἡ Αὐτοφθορά, ὁ.π.π.].

8. Ἡ ἔκφραση «ἐπιθυμεῖ τὸν θάνατό μου» ἄς μὴν θεωρηθεῖ ὑπερβολή τοῦ συντάκτη. Ὁ Βαρθολ. Πόλλα διατηροῦσε παλαιὰ ἐχθρα πρὸς τὸν Καμίλλη, ἀπὸταν ἀκόμη τὸν βρῆκε τὸ 1659 κανόνικο καί ἀρχιεπισκοπικὸ νοτάριο Νάξου, ὁ δὲ Καμίλλης γνώριζε ἄριστα τὴν κακότητα τοῦ ἀρχιεπισκόπου καί τὰ «μέσα» πού χρησιμοποίησε γιὰ τὴν ἐξουδετέρωση ὧσων θεωροῦσε ἐχθροὺς καί ἀντιπάλους του. Ὅταν παλαιότερα ἢ Προπαγάνδα ὑποχρέωσε τὸν Καμίλλη νά τῆς δώσει «εἰλικρινῆ ἀναφορά περὶ τοῦ χαρακτήρος καί τῆς συμπεριφορᾶς» τοῦ Πόλλα, αὐτὸς ἔγραψε (15 Μαΐου 1671) ὅτι «δὲν ἔχει συνείδηση, οὔτε Θεὸ φοβάται, οὔτε ἀνθρώπους ντρέπεται, οὔτε... γιὰ τὴν Ἁγία Προπαγάνδα, τοὺς προϊσταμένους μας, ἔχει ἐκτίμηση. Διαβεβαιῶνω τὴ σεβασμιότητά σας ὅτι πολὺ σύντομα θὰ ἀκούσετε ὅτι τρελλάθηκε» [Συμεωνίδη, Ἡ αὐτοφθορά, ὁ.π.π., σελ. 30].

9. Ἐννοεῖ τὸν πρεσβευτὴ τῆς Γαλλίας στὴν Κωνσταντινούπολη Κάρολο-Φραγκίσκο Olivier de Nointel (1670-1679) [Henri Omont, Missions archéologiques françaises en Orient aux XVII et XVIII siècles, Paris 1902, τ. Α']. Γιὰ τὶς δραστηριότητες τοῦ de Nointel βλ. Ἀποστ. Ε. Βακαλόπουλου, Ἱστορία τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ, Θεσσαλονίκη 1973, τόμ. Δ', σελ. 112 ἐπ. καί Ἑλένης Ε. Κούκκου, Αἱ Διομολογήσεις καί ἡ Γαλλικὴ Προστασία εἰς τὴν Ἀνατολήν, 1535-1789, Ἀθῆναι 1967, σελ. 82. ἐπ.

10. Μετὰ τὴ Νάξο, ὁ de Nointel φαίνεται ὅτι ἐπισκέφθηκε καί τὴ Μῆλο, ὅπου ὁ Καμίλλης τέλεσε λειτουργία γι' αὐτόν, κατὰ πιστοποίηση τῆς 15 Αὐγ. 1676 τῶν κληρικῶν Giovanni Dunavi Dalleggio καί Giorgio Rossi: «κατὰ τὴ διέλευση ἀπὸ τὴ Μῆλο τοῦ ἐκλαμπροτάτου κ. de Nointel, πρεσβετοῦ τῆς Γαλλίας στὴν Πόρτα, καί στὴν ἐπιθυμία του νά παρακολουθήσει τὴ λειτουργία τοῦ σεβασμιωτάτου de Camillis, ἐπισκόπου Μήλου, συλλειτουργήσαμε μέ τὸν τελευταῖο, ὁ ἕνας ὡς βοηθός, ὁ ἄλλος ὡς διάκονος...» [SCPF / SC. ARCIP. vol 2°, 160²].

11. Γιὰ τὴν πορεία τοῦ de Nointel στὴν Ἀνατολή καί τὰ γεγονότα στὴν Ἱερουσαλὴμ βλ. Ἑλ. Κούκκου, Αἱ Διομολογήσεις..., σελ. 94 ἐπ.

12. Πρόξενος τῆς Βενετίας στὴν Κρήτη διετέλεσε ἀπὸ 1670-1684 ὁ ἄνδριος μεγάλεμπορος Gasparo Condostaulo [βλ. Ε. Μοάτσου, Τὸ Βενετικὸ Προξενεῖο Κρήτης ἐπὶ Τουρκοκρατίας, στὰ «Θησαυρίσματα», Βενετία 1969, τόμ. 6ος, σελ. 237-256 καί Σίμου Μιλτ. Συμεωνίδη, Ἀνδριακά Ἱστορικά Ἐγγραφα ἀπὸ Ἱταλικές ἀρχειακές πηγές (1629-1723), στὰ «Ἀνδριακά Χρονικά», Ἄνδρος 1994, σελ. 42 ἐπ. καί 93 ἐπ.].

13. Αναφέρεται στους καθολικούς επiscopόπους Σαντορίνης Ίερώ-
νυμο Παντοβάνο (1646-1659) καί Φραγκίσκο Ξανθάκη (1672-1680). [΄Α-
γαμέμν. Τσελίκα, Μαρτυρίες από τή Σαντορίνη (1573-1819), Αθήνα
1985, σελ. 68].

14. ΄Επί τών ήμερών του καθολικού επiscopόπου Σύρου Ίωσήφ
Γκουάρκη (1655-1669), ή μεγάλη καθολική παροικία του νησιού πε-
ριήλθε σέ κατάσταση διάλυσης μέ ύπατιότητα αυτού του ίδιου. Μέ-
γας σκανδαλοποιός καί άνθρωπος ανισόρροπος ό επiscopος, έγινε
πρόξενος πολλών συμφορών, τόσο στην έπαρχία του, όσο καί στίς
άλλες Κυκλάδες. [Βλ. Ίκανές λεπτομέρειες στού Σίμου Μιλτ. Συμew-
νίδη, ΄Από τό Νικολό Κοντόσταυλο (1662) καταγγελία καθολικού επi-
σκόπου Σύρου καί σύσταση κληροδοτήματος στή Σίφνο, περιοδ. «Κυ-
κλαδικά Θέματα», χρόνος Γ΄ (1986), τεύχος 13, Μάρκου Ν. Ρούσ-
σου-Μηλιδώνη, ΄Ιωσήφ Γουάρκης επiscopος Σύρου (1655-1669),
περιοδ. «Κυκλαδικά Θέματα», χρόνος Γ΄ (1986), τεύχος 14, Συμewνί-
δη, Τό ΄Αρχιπέλαγος κλπ., σελ. 46].

΄Εναντίον του Γκουάρκη διετάχθησαν ανακρίσεις από τό Βατικανό,
στά ΄Αρχεία του οποίου διασώζεται τό, έναντίον του, όγκώδες ανα-
κριτικό ύλικό (τό όποιο διατηρώ στό δικό μου άρχείο), πού, γιά λό-
γους ιστορικούς, θά πρέπει κάποτε νά δημοσιευθεί γιά τή συναγωγή
συμπερασμάτων σχετικών μέ τήν ποιότητα καί τίς ένασχολήσεις του
καθολικού Κλήρου στίς Κυκλάδες κατά τόν 17ο αί.

15. ΄Εννοεί τόν επiscopόπο Ίεραπόλεως Sebastiani φρα Giuseppe di
Santa Maria, πού διενήργησε επιθεώρηση τών λατινικών ΄Εκκλησιών
των Κυκλάδων (1667) μέ έντολή τής Ρώμης. ΄Ο Sebastiani, κατά τή διε-
νέργεια τής επιθεώρησης, είχε προσλάβει γραμματέα του τόν ΄Ιωάννη-
΄Αντώνιο Καμίλλη, τότε βικάριο Μήλου [Βλ. Συμewνίδη, ΄Ιστορικά
΄Εγγραφα Μήλου κλπ., σελ. 143-145].

16. Γιά τήν κατάσταση πού επεκράτησε στά νησιά, μετά τή λήξη
του πολέμου Τουρκίας-Βενετίας (1669), βλ. Συμewνίδη, Τό ΄Αρχιπέ-
λαγος κλπ., σελ. 21 έπ.

17. Στίς πραγματικές (όχι τίς προβληθείσες ευνοϊκές δραστηριότη-
τες τών καθολικών ιεραποστόλων στά νησιά (καπουκίνων, ιησουϊ-
τών) κατά τόν 17ο αί. αναφέρεται ό Καμίλλης. [Βλ. καί άλλες πληρο-
φορίες στού Συμewνίδη: α) Τά Οικονομικά κλπ., σελ. 90-91, 99-100,
124-125, β) ΄Ιστορικά ΄Εγγραφα Μήλου κλπ., σελ. 133-134, 146-147, γ) Τό
΄Αρχιπέλαγος κλπ., σελ. 45].

18. Γιά τίς εκκλησιαστικές άντικανονικές ένέργειες τών καπουτσι-
νων, τήν άπαγγελία του μεγαλυναρίου του Γάλλου βασιλέως κατά τίς
ιεροτελεστίες κ.ά. κανονικά παραπτώματα, έγραψε κατ΄ επανάληψη
στή Ρώμη ό Καμίλλης, ό όποιος μάλιστα υπέβαλε καί προτάσεις ενιαί-
ου τρόπου τέλεσης τών ιεροπραξιών από τούς καθολικούς κληρικούς
τής έπαρχίας του γιά νά μήν διασύρεται τό καθολικό δόγμα. [Τά σχετι-

κά έγγραφα διατηρώ στο αρχείο μου. 'Επί του θέματος βλ., ένδεικτικά, έπιστολή του τής 29ης Αύγ. 1671 στοϋ Συμεωνίδη, Τά Οικονομικά κλπ., σελ. 124-125].

19. 'Ο 'Ιωάννης-Αντώνιος Καμίλλης γεννήθηκε τό 1630 στή Νάξο [Συμεωνίδη, 'Ιστορ. "Εγγραφα Μήλου κλπ., σελ. 145] ή, κατ' άλλη πληροφορία, στήν Πάρο [S1ot, 'Εκκλησίαι κλπ., σελ. 76]. 'Ο ίδιος έχει γράψει γιά τήν καταγωγή του: «Είμαι Ναξο-Πάριος και τό όνομά μας είναι 'Ιωάννης-Αντώνιος de Camillis... έκ τής παλαιάς ρωμαϊκής οικογενείας τών Καμίλλων καταγόμεθα άφ' ότου κατά τούς χρόνους του Μ. Κωνσταντίνου πολλοί εύγενείς Brutti, Camilli και άλλοι ήλθον εις τά μέρη τά ιδικά μας, ένθα μετά ταϋτα ήδραιώθησαν...» [S1ot, 'Εκκλησίαι κλπ., σελ. 186]. Μετά τίς σπουδές του κοντά στους ήησουίτες τής Νάξου έγινε κοσμικός, κληρικός έφημέριος του καθεδρικού ναοϋ του νησιού και άρχιερατικός νοτάριος [S1ot, ό.π.π., σελ. 76]. Παρηκολούθησε έτήσιο σεμινάριο ήεραπποστολής στή Ρώμη και άκολουθως διορίστηκε βικάριος Μήλου (1665). [Συμεωνίδη, α) Τά Οικονομικά κλπ., σελ. 91-92 και β) 'Ιστορ. "Εγγραφα Μήλου κλπ., ελ. 140-142]. 'Υπήρξε ό πλέον διακεκριμένος έπίσκοπος τών Κυκλάδων του 17ου αι., διέθετε μεγάλη μόρφωση, ήταν προσηλωμένος στήν κανονική τάξη τής Ρωμαϊκής 'Εκκλησίας και ήθικά άδιάβλητος. 'Ο όρθόδοξος μητροπολίτης Παροναξίας Νικόδημος Γεράρδης έγραψε γιά «τήν άξίαν και λαμπράν αύτου πολιτείαν και βίον καθάρων, έτι και σοφώτατον άνδρα», ό δέ όρθόδοξος άρχιεπίσκοπος "Ανδρου Αυέντιος, μέ έπιστολές του προς τό Βατικανό, συνηγόρησε γιά τήν ανάδειξή του σέ έπίσκοπο τής Καθολικής έπισκοπής "Ανδρου [Συμεωνίδη, Τό 'Αρχιεπίσκοπος Μήλου, μέ εισήγηση και του άποστολικού έπισκέπτη Sebastiani, ό όποίος έγραψε ότι «τόν θεωρούσε ως τόν καλύτερο άνθρωπο που ύπήρχε σέ όλόκληρο τό 'Αρχιεπίσκοπος γιά τήν ένάρετη ζωή του, τή σοφία και τή φρόνησή του» [SCPF / Congr. Partic., vol. 21, 81^R-82^R]. 'Ακόμη, ό ίδιος, ως έπίσκοπος πλέον Cittá di Castello, έγραψε τό 1683: «Δέν μπορώ παρά νά τόν παρομοιάσω μέ τόν περίφημο Λέοντα 'Αλλάτιο», θέλοντας νά τονίσει τή μεγάλη μόρφωση του Καμίλλη, προς τόν όποιο κατέφευγαν Λατίνοι και "Ελληνες άρχιερείς «γιά νά τούς έρμηνεύσει (άρχαίους) συγγραφείς και νά άναγνώσει πολλά έλληνικά συγγράμματα». [Συμεωνίδη, 'Ιστορ. "Εγγραφα Μήλου κλπ., ελ. 143-144]. 'Ο διακεκριμένος αυτός ήεράρχης είχε, κατά περίεργο τρόπο, έγκαταλειφθεϊ από τό Βατικανό στήν τύχη του και σέ οικονομική δυστυχία, γεγονός που τόν ανάγκαζε νά συνάπτει συνεχώς δάνεια γιά τήν αντιμετώπιση τών πολλαπλών αναγκών του και τής έπισκοπής. 'Αρχιεράτευσε επί τριάντα όλόκληρα χρόνια και άπεβίωσε στις 14 Νοεμβρίου 1698. [Συμεωνίδη, Τά Οικονομικά κλπ., σελ. 106].

Χάρτης τῶν νησιῶν τοῦ Ἀρχιπελάγους κατὰ τὸν Φραγκίσκο Λουπαζόλο, ἔτους 1638, πού ἀπεστάλη στὸν Γραμματέα τῆς Ἀγίας Προπαγάνδας (Ρώμη) Francesco Ingoli. [Ἐπιτομή SCPF / VISITE, vol. 17, f 109].

Ἐπὶ τοῦ κρασπέδου τοῦ χάρτη ἀναγράφεται:

«Τοῦτα ἴνε οὐλα τα Νησιά του Αρχιπέλαγο βγαρμένα ἀπο τον αφενδη Φραντζήσκο Λουπατζολο. Στα 1638 Α-γοστο 15 στο πολήκανδρο».

